

Új kihívások a világ műanyagipara előtt

A műanyag alapanyaggyártó és a műanyag-feldolgozó ágazat helyzetét, kilátásait sok tényező befolyásolja. Az olaj ára biztosan első helyen van e befolyásoló tényezők között. Az egyes régiók fejlődése is különbözik, részben az energiapolitikában mutatkozó különbségek, részben a szóban forgó ágazatok és a végfelhasználói területek eltérő fejlettségi szintje miatt.

Tárgyszavak: olajárak, régiók; prognózisok; piacok; műanyag-alkalmazás; elemzés; földgáz.

2006-ban a világ, és ezen belül különösen az USA, számos olyan természeti, gazdasági és politikai megrázkódtatással kényszerült szembenézni, melyek súlyosan érintették a petrokémiai ipar egészét, és ezen belül a műanyag-alapanyag, a feldolgozó-gépgyártó és a feldolgozó ágazatokat is. A megrázkódtatások okait vizsgálva azonban meg kell állapítani, hogy ezek az események alapján véve kevésbé térítették el az 1999 óta érvényesülő irányzatot, amely előreláthatólag 2007-ben is érvényesülni fog: *a műanyagipar, különösen a fejlett iparú országokban elveszítette húzó ágazat jellegét, növekedésének üteme lassult, új kihívásokkal kell szembenéznie.*

Az USA-ban az amerikai dollár leértékelődése tovább folytatódik, 2006 közepén az EUR-ral szemben 8%-kal, a japán jennel szemben 2%-kal értékelődött le. Enyhítette ennek hatását, hogy Kína némileg felértékelte valutáját. Az olcsó kínai import továbbra is zavarokat okoz az Egyesült Államok műanyag-feldolgozó ágazatában.

Az olajárak

Az olajárak alakulása jelentősen befolyásolja a petrokémiai ágazat gazdaságosságát, ezért a prognózisok megbízhatósága szempontjából az árak előrejelzésének fontos szerepe van. Az elmúlt évek tapasztalatai e tekintetben nem kedvezőek. Az **USA Energetikai Információs Szolgálata** (U.S. Energy Information Administration, EIA) éves tájékoztatóiban *az elmúlt öt évben minden előrejelzésében alábecsülte a következő évben várható olajárakat.* Ezért a 2006 közepén, rövid távra szóló „August Short-Term Energy Outlook” című tanulmányát, amelyet 2006 augusztusában publikáltak, kellő óvatossággal kell számításba venni. Ebben azt valószínűsítik, hogy *2006-ban az olaj hordónkénti ára 76,5 USD-ig drágul, majd a következő másfél évben átlagosan 70 USD/hordó körül állandósul.* A világpiacon azonban a kínálat és a kereslet egyensúlya ezen az árszínvonalon rendkívül labilis, kisebb helyi konfliktusok is jelentős áringado-

zásokat idézhetnek elő. *Az elemzők megjegyzik, hogy az inflációs hatásokat is figyelembe véve 1982 óta ilyen magas olajár nem fordult elő.*

Az okokat keresve a tanulmány szerint *a piac alábecsülte az OPEC-en kívüli országok kínálatát*, amely lassabban nőtt, mint a velük szemben támasztott kereslet. Továbbá, hogy a hurrikánok miatt a Mexikói-öbölben megszűnt az olajkitermelés, súlyos károk keletkeztek a finomítóknál, és a **BP** olajvezetéke Prudhon-Bayban (USA) tönkrement. Továbbá az alacsony OPEC tartalék készleteik feltöltésére ösztönözték a felhasználókat. *Az OPEC azonban csak 1 millió hordóval képes napi termelését növelni, további tartalékkapacitások pedig világszerte nem állnak rendelkezésre.* Irak, Nigéria, Venezuela és Irán labilis politikai helyzetük miatt a nemzetközi olajpiac kiszámíthatatlan szereplői. Az olajfinomítók feleslegesnek ítélt kapacitásaikat kivonják a termelésből, ami közvetve áremelésekre ösztönöz. A tanulmány végül a piaci egyensúlyt veszélyeztető tényezőnek ítéli a természeti csapásokat is, továbbá az olajpiacon egyre fokozódó spekuláció erősödését is.

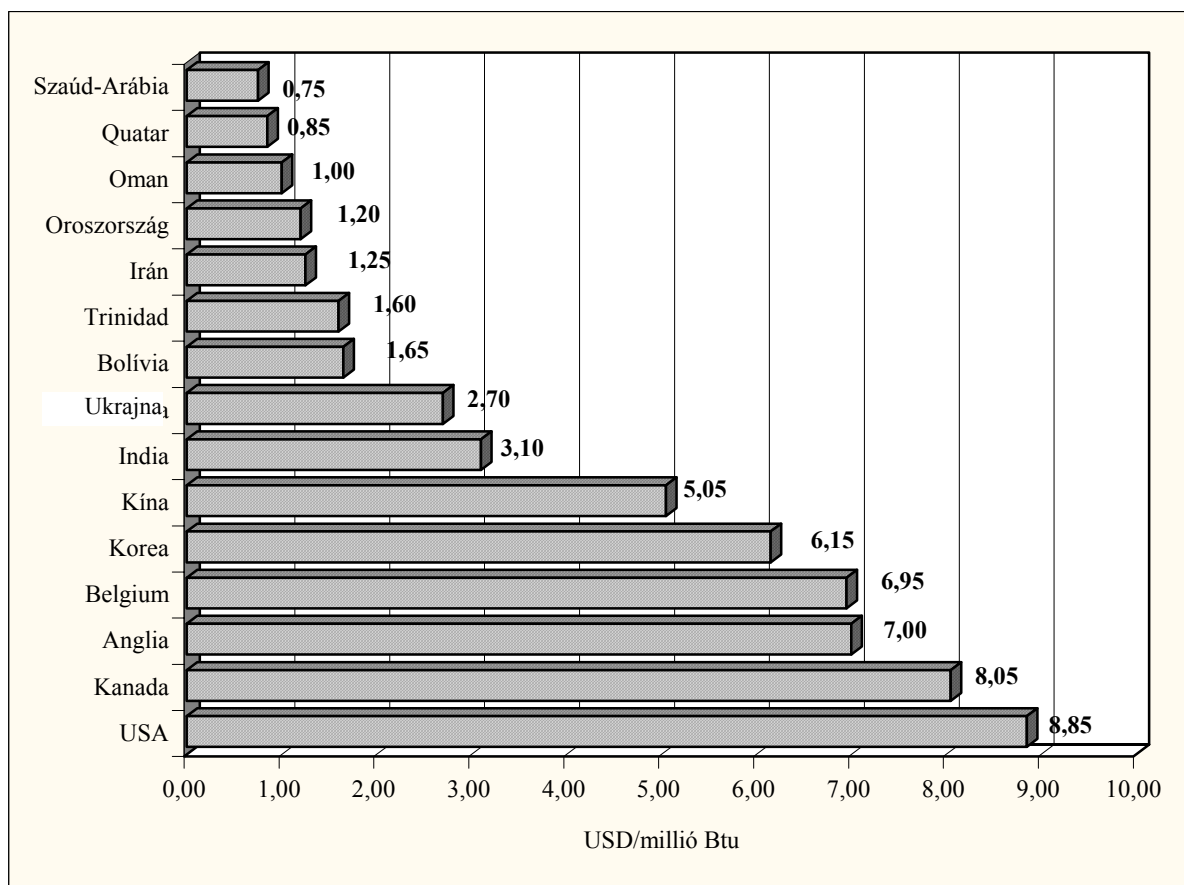
Az USA és Kína között élesedik a kínálati piac megszerzésért folyó hidegháború. Kína energiahordozók iránti igénye messze nagyobb mértékben nő, mint az USA-é, és pénzt nem mérlegelve törekszik igényeinek kielégítése érdekében újabb és újabb forrásokat megszerezni. A Szudánban folyó népiirtás háttérében is az olajkészletek megszerzése áll.

Az olaj- és földgázpiac hosszabb távon várható kilátásai

A kereslet nő, a kitermelés mérséklődik, kevés az esély új jelentős készletek feltárására, az olajkészletek kimerülnek, illetve lassan de biztosan csökkennek. A termelők és a felhasználók közötti biztonsági tartalékok túl kicsik ahhoz, hogy bármely jelentéktelennek tűnő termelés kiesést kiegyenlíthetnének. Kisebb szabotázsok vagy helyi politikai válságok jelentős olajár-emelkedést idézhetnek elő.

A világ olajtermelésének egynegyedét az USA használja fel, és ennek kétharmada import. Saját részesedése a világ készleteinek 20%-a. Szerencsére importjának nagy része stabil országokból származik. A gazdaság csaknem minden részvevőjét sújtják a magas olajárak, ennek ellenére jelenleg válság nem fenyeget. A beruházók nagy figyelmet szentelnek az energiatakarékos megoldások alkalmazásának.

Az olajárak emelkedése világszerte jelentős áremeléseket váltott ki a földgázpiacon, mely közel sem olyan szabályozott, mint a kőolajé. Az árak országonként nagyon különbözőek, és feltételezhető, hogy ez a jelenség tartósan fennmarad. Oka lehet ennek, hogy földgáz sokkal több országban található, mint kőolaj, továbbá hogy a földgáz nemzetközi forgalma kevésbé szervezett. Az *1. ábrán* látható, hogy a földgáz ára meglehetősen különbözik a világ különböző országaiban. A földgáz árát az időjárási viszonyok, a természeti katasztrófák és a lakosság várakozásai jobban befolyásolják, mint a kőolaj árát. A hurrikánok nyomán az Államokban az árak megkétszereződtek, majd az enyhe tél nyomán felére csökkentek. *2007-ben az USA földgázpiacán 7–9 USD/millió Btu árszínvonal várható.*

1. ábra A fölgáz ára néhány országban 2006 augusztusában

A műanyagok piaci helyzete az USA-ban

Az USA-ban 2006 elején a műanyagok ára nem változott, azt követően az év közepéig 8–10%-kal emelkedett. A kereslet-kínálat kiegyensúlyozott maradt annak ellenére, hogy az év elején a műanyag-feldolgozó vállalatok növelték megrendeléseiket, később azonban visszafogták vásárlásaikat. Az árak világszerte közel azonos mértékben emelkedtek, a drágulás nyomán nem alakultak ki feszültségek a világ különböző térségei között. A prognózis szerint 2007-ben az árak tovább emelkednek, de dömpingáru megjelenésével nem kell számolni.

A petrokémiai ágazat kapacitása 2005 végén és 2006 elején világszerte nőtt, ezért az elemzők azt feltételezték, hogy ennek nyomán a termékek ára csökken. Ez azonban nem következett be, és különösen a propilén piacán jelentős feszültség alakult ki. 2007-ben a kapacitás bővítése tovább folyik, és várható, hogy a kínálat lépést tart a kereslet növekedésével, az árak mérséklődésére ennek ellenére sokáig aligha lehet számítani.

A műanyag-feldolgozó vállalatok piaci esélyei

Az energiahordozók árának drágulása miatt a műanyag-feldolgozó vállalatok költségei az utóbbi években jelentősen emelkedtek, versenyképességük ezért számottevő mértékben csökkent. Az árak jövőbeni alakulása kiszámíthatatlan, ez megnehezíti a vállalati tervek készítését, és gondot jelent a napi munkában is. Megnehezíti a hosszú távú szerződéses kapcsolatok feltételeinek meghatározását is. Az USA-ban az Energetikai Információs Adminisztráció (EIA) pénzügyi elemzésekkel, és tanácsadással segíti a feldolgozó vállalatokat.

Az EIA a világ más országainak műanyag-feldolgozó vállalatait is kész piaci elemzésekkel segíteni. Az USA-ban további kitűnő információszolgáltató szervezet az **International Energy Agency (IEA)**, melynek 26 ország tagja. A szervezet a gazdaságot érintő számos kérdéssel foglalkozik; klímaváltozások gazdasági hatásaival, gazdasági reformokkal, energiával kapcsolatos technológiai együttműködésekkel. A szervezet tagjai könnyen hozzájuthatnak a kiterjedt kutatások eredményeihez az energiapiac és energiapolitika területén, beleértve az adatbázisok használatát is.

Az USA-ban 2006-ban az infláció nem lassította a fogyasztók keresletét, és várható, hogy ez az irányzat 2007-ben is tartós marad. A műanyag-feldolgozó vállalatok főbb piacainak kilátásai nem mutatnak ugyan egységes képet, az ágazat egésze bizakodó a jövő illetően, mivel az egész gazdaság várhatóan egészségesen fejlődik.

A számítógépeket és a perifériákat gyártó ágazatok termékei iránti igények erőteljesen nőnek. *Várható, hogy a személyi számítógépek kereslete ugrásszerűen megnő, ha a Microsoft piacra dobja Windows Vista elnevezésű programját. Élénkíti a piacot, hogy a perifériákat értékesítő kiskereskedők egységcsomagokban értékesítik gyártmányait. A Dell a különleges igények kielégítése érdekében új számítógépmodelleket fejlesztett ki játékok és filmek számára, továbbá magas színvonalú gyártmányokat az üzleti szféra és általános otthoni használatra. A Microsoft és az Inel Corp. együttműködése nyomán milliószámra gyártanak személyi számítógépeket készpénzzel fizető, gyorsan fejlődő piacok számára.*

Az építőipar piacát meghatározza, hogy meglévő épületek, lakások iránt mérsékelt kereslet mutatkozik, új otthonok iránt viszont nőnek az igények. A helyi piacok nagyon eltérő mértékben változnak, az Államok egészében stabilak maradnak.

Az autóipar jelentőségét mutatja, hogy világszerte az USA-ban értékesítik és használják a legtöbb autót, az értékesítés növekedése azonban 2007-ben várhatóan csak egyszámjegyű lesz. A piac telített. Az ország autóiparát súlyosan érinti, hogy a három nagy amerikai autógyár 2006 első félévében jelenős veszteségeket szenvedett el a Toyota, a Honda, és a Nissan importja miatt. A hazai gyártás visszaesése súlyosan érintette a műanyag autóalkatrészeket gyártó vállalatokat is.

Tovább nehezíti az ágazat helyzetét a kínai **Chery Automobil Co., Ltd** és az **U.S. Visionary Vehicles** együttműködési megállapodása, amelynek keretében 2007-ben a Kínában gyártott, az Államokban könnyen értékesíthető autók szállítását irányozták elő. Érdekeség, hogy Soros György tőkejuttatással nagyban hozzájárult a terv sikeréhez.

A műanyag-feldolgozó vállalatok ezen a piacon csak abban reménykedhetnek, hogy az üzemanyagárak emelkedése miatt a felhasználók a járművek tömegének további csökkentésére készíthetik a gyártókat, ami közvetett módon a műanyag alkatrészek arányának növelését eredményezheti. Ebben az irányban hatnak az **Üzemanyag-felhasználás Gazdaságosságát Felügyelő Szervezet (Corporate Average Fuel Economy; CAFE)** ajánlásai, amelyek bizonyos értelemben országos érvényű utasítások az autógyártók számára a járművek fajlagos (100 kilométerre számított) üzemanyag-fogyasztásának csökkentése érdekében. A járművek méreteitől függően különböző normákat 2011-ig folyamatosan szigorítják.

Kedvező hatást eredményezhet, hogy a japán autógyártók növekvő mértékben amerikai műanyag alkatrészeket és tartozékokat szerelnek a helyben előállított járműveikbe.

A háztartási gépek iránt jelentősen nő a kereslet. Különösen kedvező a konyhai és a szanitertermékek felhasználása. Az USA-ban számos fontos törvényjavaslat ösztönzi a fogyasztókat elavult, túl sok energiát felhasználó berendezéseiknek cséréjére. Az új energiatakarékos készülékek nem csak a fogyasztóknak, hanem a műanyagiparnak is hasznára lehetnek.

Az elektronikai ágazatban is jó lehetőségek kínálóznak a műanyag-feldolgozó ipar számára. A teljesen digitalizált televíziózásra történő áttérés miatt ugyanis a jelenleg üzemben tartott 256 millió analóg tévékészülék a továbbiakban csak dekóderrel üzemeltethető. Várható továbbá, hogy sokan új készüléket vásárolnak. Mindkét esetben jelentős műanyag alkatrész felhasználására kerül sor.

Az USA-ban gyártják a legtöbb elektronikai cikket, a kínai termékekkel szemben azonban számos esetben versenyhátrányba kerülnek. Ezen a piacon naponta fejlesztenek ki újabb és újabb termékeket, és ezen a téren az amerikai műanyag-feldolgozók továbbra is versenyelőnyt élveznek.

A gyógyászatban alkalmazott termékek és berendezések piacán a műanyagok, illetve a műanyagból gyártott eszközök iránt világszerte gyorsan nő a kereslet.

Európa műanyagipara

A nagy-britanniai **Economist Intelligence Unit** elemzői tanulmányukban vizsgálták a műanyagipar piaci helyzetét. Megállapították, hogy *a tömegműanyagok piaci helyzete rosszabbodik*, és ezért részben a műanyagokat gyártó ágazat is felelőssé tehető. Az ágazat vezetői hozzászórtak a kereslet tartós növekedéséhez, és ez eltakarta a lassan felszínre törő gondokat. Amilyen mértékben azonban az értékesítés lehetőségei szűkülnek, a kisebb haszon miatt már kevésbé megbocsáthatók a vezetők tévedései.

A műanyag-feldolgozó vállalatok helyzete is nehezebb lesz. A műanyagok drágulása, illetve előre nem kiszámítható változása megnehezíti a termelés tervezését. A hirtelen változó piaci feltételek megkövetelik a gyors alkalmazkodást. Segíthet ebben az automatizált kereskedelmi hálózat. A hálózaton kereskedő **Alastian** célja, hogy a **Basell** tömegesen alkalmazott műanyagainak 40%-át értékesítse. A versenytárs **Elemica**-nak 2000 partnere van, éves forgalma meghaladja a 35 milliárd USD-t.

A kiélezett verseny a műanyag-feldolgozó ágazatot konszolidációra, a vállalatokat kooperációra kényszeríti. A résztvevők ugyan felismerik az ágazat szerkezetkor-szerűsítésének szükségességét, az ebben az irányban megteendő döntéseket azonban lassan hozzák meg.

Továbbra is folyik a *vállalatok kitelepülése* olyan országokba, ahol a munkaerő jóval olcsóbb, mint Nyugat-Európában. Különösen a nagy tömegben előállított fóliák és üreges testek gyártói telepítik át üzemüket, főképp a világ keleti térségeibe. Kelet-Németország ebben a tekintetben már nem jön számításba, mert a gazdasági fejlődés eredményeképpen az életszínvonal emelkedett, és a termelés költségei azonosak az Európában általában kialakulttal.

Az újdonságteremtés és a márkavédelem segíthet a piacok megőrzésében, továbbá olyan piaci szegmensek felkutatása, amelyek gyors meghódítása sikereket eredményezhet.

Kínában, Koreában, Tajvanban és számos további távol-keleti országban hatalmas összeszerelő üzemek épülnek, és ezek előnyben részesítik az országaikban működő műanyag-feldolgozó vállalatok gyártmányait.

Összeállította: Dr. Szabó Ferenc

Hassel, A.: Looking forward: less growth in 2007. = Modern Plastics Worldwide, World Encyclopedia, 2006. p. 21–23.

Hassel, A.: Advice for the energy weary. = Modern Plastics Worldwide, 83. k. 6. sz. 2006. p. 50–53.

Colvin, R.: Processors need to change with the times. = Modern Plastics Worldwide, 83. k. 9. sz. 2006. p. 86.

Röviden...

Új stratégia a cseh UNIPETROL-nál

Az **UNIPETROL** több milliárd korona értékű beruházással bővíteni fogja a litvinovi petrokémiai üzemét, és akvizíciókat is tervez. A növekedés egyik további lehetősége a **Basell Orlen Polyolefins** (Lengyelország) céggel való együttműködés.

A tervezett fejlesztés érinti a **Chemopetrol** leányvállalatot is, ahol a PP gyártókapacitását 10%-kal, az etiléngyártását kb. 60 ezer tonnával (485 ezer tonnáról 544 ezer tonnára) bővítik. Ugyanakkor leépítendő vagy eladandó tevékenységnek jelölték meg a **Spolanánál** a PVC és a kaprolaktám gyártását, valamint a **Kaucuknál** a sztírol előállítását.